

**EN KVALITATIV STUDIE AV
HUR MÄNNISKOR UPPLEVER
TIDNINGSINNEHÅLL**
av

Gunilla Jarlbro

ARBETSRAPPORT NR 39

1988

ISSN 0283-6696

EN KVALITATIV STUDIE AV
HUR MÄNNISKOR UPPLEVER
TIDNINGSSINNEHÅLL
av

Gunilla Jarlbro

ARBETSRAPPORT NR 39

1988

ISSN 0283-6696

AVDELNINGEN FÖR MASSKOMMUNIKATION
GÖTEBORGS UNIVERSITET

PUBLIKATIONER FRÅN AVDELNINGEN FÖR MASSKOMMUNIKATION

Vid Avdelningen för Masskommunikation publiceras tre serier av avhandlingar och rapporter:

Göteborgsstudier i masskommunikation
Rapporter från Avdelningen för masskommunikation
Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation

Serien 'Göteborgsstudier i masskommunikation' säljes genom bokhandeln.

De två serierna 'Rapporter från Avdelningen för masskommunikation' och 'Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation' säljes genom avdelningens försorg. Beställning kan ske på talong som återfinnes efter publikationsförteckningen.

Redaktör för de tre serierna är tf professor Lennart Weibull. Hittills utkomna publikationer förtecknas nedan.

I. Göteborgsstudier i masskommunikation

1. Lennart Weibull (1983) Tidningsläsning i Sverige. Stockholm: Liber.

II. Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983. (slut)
2. Jan Strid och Lennart Weibull (1984) Läsvanor och Läsintressen 1979-1983. (slut)
3. Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) Annonsbladsläsning i Sverige. Pris: 35 kr.
4. Ronny Severinsson (1985) Publiken möter kabel-TV. Pris: 35 kr. (slut)
5. Lennart Weibull (1985) Närradiolyssnandet i Stockholm 1984. Pris: 35 kr. (slut)
6. Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) Dagspress på arbetsplatsen. Pris: 35 kr.

7. Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning i Sverige (UHÄ-rapport 1985:13)..
8. Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) Mediesverige 1986. Pris: 45 kr.
9. Bo Reimer (1986) Läsaren och tidningen. Pris: 55 kr.
10. Rutger Lindahl (1986) Nyheten om mordet på Olof Palme. Pris: 40 kr.
11. Monika Djerf (1986) Funtioner hos kabel-TV. Pris: 55 kr.
12. Anders Ohlsson (1986) Att svara eller inte svara - det är frågan. Pris: 55 kr.
13. Ronny Severinsson (1987) Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel. Pris: 50 kr.

III. Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) TRENDER I MASSMEDIEANVÄNDNINGEN Pris: 50 kr.
2. Bo Reimer (1985) TIDNINGSLÄSNING I SÖDRA HALLAND Pris: 50 kr.
3. Lennart Weibull (1985) LÄSVANOR FÖR SVENSK MORGONPRESS 1979-1984. Pris: 50 kr.
4. Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) SPORT I MEDIERNA. Pris: 30 kr.
5. Lennart Weibull (1985) MASSKOMMUNIKATIONEN I SVERIGE. Några reflektioner om läget 1985. Pris: 50 kr.
6. Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) INTERNALISERAD KULTUR. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier. Pris: 50 kr.
7. Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) MILESTONES IN MASS COMMUNICATION RESEARCH: MEDIA EFFECTS. A REVIEW ESSAY. Pris: 50 kr.
8. Bo Reimer (1985) VALUES AND THE CHOICE OF MEASUREMENT TECHNIQUE. The Rating and Ranking of Postmaterialism. Pris: 50 kr.

9. Lennart Weibull (1986) PRESS, RADIO, TV OCH NYA MEDIER I JAPAN.
Pris: 50 kr.
10. NYHETSSPRIDNINGEN OM MORDET PÅ STATSMINISTER OLOF PALME.
En sammanställning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986.
Pris: 50 kr.
11. Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) KASSETTIDNINGSLÄSNING PÅ GOTLAND.
Pris: 50 kr.
12. Lennart Weibull (1986) MASSMEDIERNAS FRAMTIDA UTVECKLING.
Pris: 50 kr.
13. Ronny Severinsson (1986) TIDNINGSLÄSNING I SÖDERMANLAND.
Pris: 50 kr.
14. Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) TIDNINGSLÄSNING I KALMAR LÄN.
Pris: 50 kr.
15. Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). LÄSVANOR 1986.
Pris: 50 kr.
16. Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). MAPS OF CULTURE: MACRO AND MICRO.
Pris: 50 kr.
17. Maria Elliot (1986). ALLMÄNHETENS SYN PÅ MASSMEDIERNAS TROVÄRDIGHET.
Pris: 50 kr.
18. Lennart Weibull (1986) TENDENSER I SVENSK DAGSTIDNINGSLÄSNING.
Pris: 50 kr.
19. Bo Reimer (1986) SOCIAL SPACE AND THE STRUCTURING OF COMMUNICATION PROCESSES.
Pris: 50 kr.
20. Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) ACTIONS AND REACTIONS - THE NORDIC COUNTRIES IN AGE OF SATELLITE BROADCASTING.
Pris: 50 kr.
21. Lennart Weibull (1987) MASSMEDIERNAS RÄCKVIDD 1985/86.
Pris: 50 kr.
22. Ronny Severinsson (1987) DAGSPRESSUTVECKLINGEN I VÄSTERGÖTLAND 1950-1985.
Pris: 50 kr.
23. Keith Roe (1987) THE SWEDISH MORAL PANIC OVER VIDEO 1980-84.
Pris: 50 kr.

24. Bo Reimer (1987) DAGENS NYHETER I VÄSTRA SVERIGE.
Pris: 50 kr.
25. Ann-Marie Hellerström (1987) LOKAL-TV- ETT REELLT ALTERNATIV
TILL SATELLIT-TV.
Pris: 50 kr.
26. Ronny Severinsson (1987) SKARABORGSPRESSENS INNEHÅLL
1950-1985.
Pris: 50 kr.
27. Ronny Severinsson (1987) TIDNINGSLÄSNING I ESSUNGA,
GÖTENE OCH VARA.
Pris: 50 kr.
28. Karin Björkqvist (1988) TIDNINGSLÄSNING I GÄSTRIKLAND
presentation av en läsarundersökning.
Pris: 50 kr.
29. Bo Reimer (1988) READING POSTMATERIALISM
Pris: 50 kr.
30. Lennart Weibull (1988) PUBLICISTISK SED Ett forsknings-
program om ett regelsystem och dess betydelse för
svensk journalistik.
Pris: 50 kr.
31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) LÄSVANESTUDIEN
1986. Huvudresultat och metodjämförelse.
Pris: 50 kr.
32. Magnus Anshelm (1988) SVERIGE - NU - SOM 86 - en jämförelse
av två undersökningar.
Kr: 50 kr.
33. Rutger Lindahl och Lennart Weibull (1988) PALME I AMERI-
KANSKA ÖGON En studie av den amerikanska pressens behand-
ling av nyheten om mordet på statsminister Olof Palme 1986.
Pris: 50 kr.
34. Magnus Anshelm (1988) MASSMEDIERNAS RÄCKVIDD 1986/87
- en analys av Mediebarometern.
Pris: 50 kr-
35. Ingela Strid (1988) SVENSKA FOLKETS INTRESSEN 1973-1982
En sekundärbearbetning av Testologens mätningar av intressen.
Pris: 50 kr.
36. Anders Ohlsson och Keith Roe (1988) MÅTT PÅ MÄTNING - En
förundersökning av fördelningsegenskaper och stabilitet hos
linje- och kategoribaserade mått.
Pris: 50 kr.

37. Britt Börjesson (1988) BROTT OCH PUBLICITET
Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet.
Pris: 50 kr.
38. Gunilla Jarlbro (1988) EN KVALITATIV STUDIE AV HUR
MÄNNISKOR UPPLEVER TIDNINGSSINNEHÅLL.
Pris: 50 kr.

Till
Avdelningen för masskommunikation
Göteborgs universitet
Box 5048
402 21 GÖTEBORG

Undertecknad beställer härmed följande skrifter från
Avdelningen för masskommunikation:

Rapporter från Avdelningen: nr

.....

Arbetsrapporter från Avdelningen: nr

.....

NAMN:

ADRESS:

FÖRORD

Dagspresskollegiet är ett forskningsprogram vid Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet. Programmet startade sin verksamhet 1979 och huvudsyftet med forskningen är att belysa dagstidningarnas roll i det svenska samhället, särskilt förhållandet mellan dagspress och andra massmedier.

Dagspresskollegiet har tre huvudsakliga arbetsfält. För det första görs två årliga, nationella mediemätningar: läsvanestudien (i samarbete med statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet) och Mediebarometern (i samarbete med Sveriges Radio/PUB). För det andra görs lokala läsundersökningar, ofta efter initiativ av lokala medieföretag. För det tredje görs specialstudier. Exempel på sådana är ett projekt om mediers trovärdighet, ett om kabel-TV:s effekter på andra medier och ett om metoder för datainsamlingar i mediestudier.

Huvuddelen av Dagspresskollegiets studier kan karakteriseras som kvantitativa. Studierna bygger på stora representativa urval där människor tillfrågas om sin tidningsläsning och sin övriga medieanvändning. Svarpersoner får ta ställning till på vilka grunder de valt dagstidning, vilken typ av innehåll de föredrar och vad de menar att dagstidningen fyller för funktion. En återkommande slutsats är att dagstidningen ingår som en del av människors sociala vanor och att innehållet utnyttjas för omvärldsorientering, liksom för praktiskt nyttig information (jfr Weibull, 1983).

Den kvantitativa ansatsen utgår som regel från ett standardiserat förfarande vid datainsamlingen, t ex postenkäter eller telefonintervjuer baserade på frågor med bundna svarsalternativ. Det senare leder ibland till metoddiskussioner om i vad mån frågor av detta slag verkligen fångar upp kvaliteter i människors läsning. En misstanke kan vara att människor ibland har svårt att förstå frågeformuleringen; en annan kan vara att de erbjudna alternativen inte är lika relevanta för alla svarspersoner.

Mot denna bakgrund har Dagspresskollegiet under våren 1988 initierat en sk kvalitativ studie av hur människor läser dagstidningar. Studien avser samtalsvisa, ostrukturerade intervjuer med 35 individer som abonnerar på Helsingborgs Dagblad i Helsingborg och har gjorts av fil dr Gunilla Jarlbro, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet/Avdelningen för kommunikationssociologi, Lunds universitet. Jarlbro är utbildad psykolog och har lång erfarenhet av ostrukturerade intervjuer.

Studien har lagts upp i samråd med undertecknad i egenskap av an-

svarig för Dagspresskollegiets forskning. Det praktiska genomförandet har Gunilla Jarlbro själv hållit i. Hon svarar också själv för rapportens innehåll. Resultaten skall användas vid fortsatta metoddiskussioner inom Dagspresskollegiet.

Göteborg i juni

Lennart Weibull
Docent, projektansvarig Dagspresskollegiet

Innehåll	Sid
Inledning	1
Metod	2
En kort presentation av Helsingborgs Dagblad	5
Varför valde man just Helsingborgs Dagblad?	5
Hur läser man sin tidning?	7
Vad läser man i tidningen?	9
Vem kan man lita på?	12
Avslutande kommentar	14
Referenser	15

Inledning

Föreliggande rapport är en kvalitativ studie av hur människor tar del av samt upplever tidningsinnehåll. Undersökningen ingår som en delstudie i Dagspresskollegiet som är ett forskningsprogram vid avdelningen för masskommunikation, statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Huvudsyftet med Dagspresskollegiet, som genomför såväl nationella som lokala studier, är att belysa dagstidningarnas roll i det svenska samhället.

Denna studie har genomförts i Helsingborg och samtliga intervju-personer har varit prenumeranter på Helsingborgs Dagblad. Urval till kvalitativa intervjuer kan inte göras på samma sätt som vid t ex en survey, dvs slumpmässigt. Vid kvalitativa intervjuer måste urvalet göras strategiskt. Ett antal fall måste med andra ord handplockas på ett sådant sätt att det maximerar chansen för att man ska råka ut för så många olika - och gärna motstridiga - sidor av den företeelse man vill studera (Glaser m fl 1967; Eneroth 1984, 1986; Strauss 1987). Ca 35 individer ingår i undersökningen, differentierade enligt kön, ålder och social bakgrund.

Syftet med undersökningen är att söka bidra med kvalitativ kunskap om hur olika människor tar del av tidningsinnehåll. I denna undersökning är vi således inte intresserade av hur mycket individen läser av ett visst innehåll. Vi är istället intresserade av de olika strategier och beteendemönster som individen använder vid sitt tidningsläsande.

Ett annat syfte med denna undersökning är att vara problemidentifierande, dvs att ge ytterligare underlag till de frågeformulär som används i samband med Dagspresskollegiets fortlöpande kvantitativa

undersökningar.

Metod

Denna studie är kvalitativ, dvs en undersökning vars syfte är att söka efter den sorts kvalitet som är typisk för en specifik företeelse, i detta fall hur människor tar del av och upplever tidningsinnehåll. I en kvalitativ studie är man inte intresserad av gradskillnader, t ex hur ofta individen läser dagstidningen, utan av artskillnader, dvs vilka specifika egenskaper/kvaliteter finns hos olika typer av läsare.

Datainsamlingsmetoden har i denna undersökning varit ostrukturerade intervjuer. Varje intervju har bandats i sin helhet och varade ca 1 timme. Ostrukturerade intervjuer kan närmast liknas vid ett samtal runt några få teman, dvs inga färdiga svarsalternativ finns att tillgå. Intervjuerna/ samtalen har haft följande disposition:

1. Bakgrundsvariabler såsom ålder, sysselsättning, familjesituation, fritidsintressen, föreningsliv etc. Kartläggning av det sociala nätverket.

2. Dagstidningen. Varför valde man just Helsingborgs Dagblad. Hur länge har man haft tidningen. Prisets betydelse. Tidningens trovärdighet, kvalitet. Önskemål om förändringar, förbättringar etc. Tidningens funktion.

3. Genomgång av "dagens" Helsingborgs Dagblad. En rekonstruktion av hur och vad man läste och tänkte i läsesituationen. Vad gallrade intervjupersonen bort och varför? Hur rangordnar man det man vill läsa. Hur grupperar man innehållet.

4. Allmänt angående andra medier. Tillgång, användning, regel- bundenhet, betydelse etc. Dagstidningens betydelse i relation till andra medier.

En kvalitativ datainsamling medför en stor mängd ostrukturerad data. Dessa data måste systematiseras och sammanfattas för att överhuvudtaget bli begriplig och för att kunna lyftas upp till en allmängiltig nivå.

Jag har tidigare i andra sammanhang (Jarlbro 1987;1988) använt mig av en datasammanfattningsmetod som bl a Eneroth (1984;1986) har kallat "idealtypsmetoden". Idealtypsmetoden är den metod som vi alla på ett eller annat sätt ofta använder i vardagslag när vi t ex karakteriserar en människa som en typisk "Göteborgare" eller typisk "Svensson". Självklart är vi medvetna om att ingen faktisk individ har alla de egenskaper som vi förknippar med idealtypen ifråga, men vi kan trots det hänföra individen till den ena eller andra typen.

Även i denna studie har idealtypsmetoden använts och innebär att man sammanfattar och grupperar data till olika s k idealtyper. Idealtyperna behöver dock inte nödvändigtvis motsvaras av någon konkret

Individ i verkligheten utan skall istället täcka en hel grupp av individer, dvs det typiska för gruppen ifråga. Jag har i den fortsatta analysen valt att dela in de intervjuade i två breda sociala kategorier: högutbildade och lågutbildade. Väl medveten om att såväl låg- som högutbildade i sig är heterogena grupper har jag dock för tydlighetens skull ändå valt denna strategi.

Individens kön och ålder har i en rad studier visat sig ha betydelse för tidningläsandet (se t ex Weibull 1983, Reimer 1985; Anshelm 1988). Kön- och åldersfaktorn har dock i denna studie visat sig ha en ytterst marginell betydelse. Av denna anledning har jag valt att enbart analysera datamaterialet med hänsyn till individens utbildningsnivå.

Idealtypsmetoden har stora likheter med Max Webers idéer om hur samhällsvetenskap skall bedrivas samt hans egen definition av begreppet "idealtyp". Weber menade att idealtypen skulle användas för att göra egenarten i ett specifikt fenomen åskådlig och förståelig. Skapandet av abstrakta idealtyper var inte ett mål i sig utan ett medel för att kunna förstå de fenomen som studerades (Gerth och Mills 1979; Andersson 1977).

Den andra datasammanfattningsmetoden som har använts i denna studie kallas Grounded-theory-metoden (Glaser och Strauss 1967; Eneroth 1986; Strauss 1987) och innebär kortfattat att man systematiskt grupperar och omgrupperar sin data tills man gjort en kartläggning av den företeelse som man har studerat. Man utgår ifrån ett begrepp - individer med låg- respektive hög utbildning och deras upplevelse av tidningsinnehåll - och försöker fylla begreppet med kvaliteter eller enklare uttryckt med ett innehåll.

I redogörelsen nedan kommer de intervjuade personerna att vid flera tillfällen citeras. Talspråket är ofta ogrammatiskt, vilket kan göra det

svåriläst. Av detta skäl har en lätt redigering av språket företagits.

En kort presentation av Helsingborgs Dagblad

Helsingborgs Dagblad (HD) grundades 1867 med namnet Helsingborgs Tidning och utgavs då 3 dagar i veckan. 17 år senare fick tidningen sitt nuvarande namn och år 1897 blev HD en 7-dagars tidning.

Tidningen ägs av familjen Sommelius som innehar 100% av aktierna. Familjen har varit majoritetsägare sedan 1930.

HD:s politiska beteckning är: Oavhängig. På ledaravdelningen intar HD däremot en s k icke-socialistisk hållning. Inga formella band mellan ledarredaktionen och något enskilt politiskt parti föreligger.

Nyhetsbevakning av nordvästra Skåne står i förgrunden och tidningens uttalade strävan är att bli upplagemässigt dominerande inom detta geografiska område.

1987 var tidningens vardagsupplaga 47 381 ex och målsättningen är att senast 1990 passera 50 000 ex på vardagar.

Varför valde man just Helsingborgs Dagblad ?

Andra undersökningar har visat att tidningsvalet framförallt motiveras med att man vill att den lästa tidningen skall ha ett lokalt innehåll (Weibull 1983).

Även i denna studie har det framkommit att valet av HD framförallt beror på det lokala innehållet, i synnerhet annonsinnehållet.

"Vi har fyra ungar. Vi måste se var mat och sånt är billigt, annars klarar man sig inte. Faktiskt är sporten och annonserna det enda som jag läser och det finns ju ingen annan tidning som har så mycket annonser från Helsingborg som HD." (Man, lågutbildad)

"I början när jag kom från Lund hade jag med mig Sydsvenskan, men det gick inte. Jag visste aldrig vad som hände i Helsingborg, så vi fick skaffa HD, men jag läser ju fortfarande Sydsvenskan på jobbet. Det är mer liksom en riktig tidning så att säga. Bättre reportage och bättre språk osv." (Kvinna, högutbildad)

Huruvida tidningens politiska färg stämmer överens med individens egna politiska åsikter tycks vara av marginell betydelse, åtminstone när det gäller val av lokalpress.

"Jag har HD för att titta lite på det lokala sen har jag DN som stämmer bättre överens med mina politiska åsikter. Det är högre i tak där. Visserligen är HD oavhängig som det heter, men den är ju moderat. Det vet ju alla ... ja rent av konservativ ... och under kriget ... ja det ska man ju inte tala om. Under kriget fick vi inte ha HD för min far. Han hade Göteborgs Sjöfart och Handelstidning med Segerstedt som du vet." (Man högutbildad)

"När jag var barn fick vi inte ha HD för far, utan vi skulle ha en arbetartidning, men när jag flyttade hemifrån tog jag HD. Jag tyckte så mycket om den, men när far var på besök lade jag undan den. Jag själv tycker inte det gör något om tidningen är borgerlig eller vad den är. Huvudsaken är ju att man tycker om att läsa den och att den kommer som den ska." (Kvinna lågutbildad)

Ett annat argument för sitt tidningsval är att man alltid har haft tidningen i familjen. Man har helt enkelt vant sig vid den.

"Ja, vi hade ju HD hemma så jag är ju uppvuxen med den kan man säga. Man vänjer sig och det blir lätt att hitta i den." (Kvinna högutbildad)

Givetvis kan man diskutera huruvida individen gör ett val i ordets egentliga betydelse. Majoriteten av de tillfrågade i denna studie poängterade att om de ville hålla sig informerade om sin närmiljö fanns det egentligen bara HD som kunde uppfylla dessa krav.

Hur läser man sin tidning ?

Vissa individer bläddrar igenom tidningen på 10 minuter och andra ägnar tidningen 1-2 timmar osv. Hur lång tid man ägnar åt sin tidning förklaras framförallt av faktorerna ålder och social bakgrund (se Weibull 1983; Anshelm 1988). I denna studie är det emellertid inte lästid vi ska diskutera utan snarare hur individen tar del av sin tidning och i vilken social situation.

Det är helt klart att varje individ har sina speciella rutiner när det gäller att studera och ta del av tidningen. En del börjar läsa framifrån, andra börjar läsa bakifrån etc. Det intressanta är emellertid att alla tycks läsa sin tidning på exakt samma sätt dag efter dag. Sättet att "angripa" tidningen tycks dessutom vara ett beteendemönster som har grundlagts tidigt i den sk tidningsläsarkarriären.

"Det första jag gör på morgonen är att hämta tidningen. Sen lägger jag upp sista sidan på köksbordet ögnar igenom rubrikerna där och sen går jag in i badrummet. När jag sen äter frukost börjar jag läsa tidningen som man ska, dvs framifrån. Längre artiklar som verkar intressanta sparar jag till kvällen." (Kvinna högutbildad)

"Jag börjar alltid med serierna i del II sen går jag över till del I och börjar från början." (Man högutbildad)

"På vardagarna bläddrar jag alltid igenom tidningen 10 minuter på hemlighuset. Sen i sängen på kvällen läser jag den ordentligt." (Man högutbildad)

"Jag läser alltid del I och frun läser alltid del II vid frukostbordet. Jag ska visa dig hur jag gör. Jag börjar så här och bläddrar bakifrån. Det är ju inte klokt men jag har alltid gjort så." (Man lågutbildad)

"Jag slår alltid upp dö-sidan som jag säger först ... jag har alltid tittat på den sidan allra först (familjesidan) men när jag var yngre var det ju för födelsedagar och bröllop och sånt." (Kvinna lågutbildad)

"Jag börjar alltid med TV-programmen. Om jag ser där först kan jag liksom planera kvällen redan på morgonen." (Kvinna lågutbildad)

I denna studie har det inte kunnat påvisats vare sig några likheter eller utmärkande skillnader mellan olika grupper av individer när det gäller hur man läser sin tidning. Som citaten ovan illustrerar läser var och en på sitt alldeles egna och speciella sätt.

Tidningen tycks fylla en stor funktion när det gäller att ge stabilitet i tillvaron. Det mesta runt omkring oss är föränderligt och ibland även oväntat och icke-förutbestämt. Tidningen kommer däremot troget varje morgon. Genom att läsa tidningen på ett likartat sätt varje dag får vi även en känsla av "ordning och reda" i tillvaron. Tidningen tycks må o uppfylla fundamentala behov som trygghet och gemenskap.

Resonemanget ovan styrks av den frustration som många känner under tidningsfria helgdagar eller när tidningen av någon anledning uteblivit.

"Jag blir rasande om inte tidningen är här när jag stiger upp. Det händer ju ibland när det är extrabud och så. Att gå till jobbet utan att bläddra i tidningen är för jävligt." (Man högutbildad)

"Nu när det var helg ... jag går till brevlådan och tittar som vanligt. Man saknar tidningen. Den är liksom en vän för mig." (Kvinna lågutbildad)

Vad priset på tidningen beträffar har det i denna studie inte visat sig påverka tidningsinnehavet.

"Om jag skulle komma i ekonomiska trångmål så inte skulle jag dra in på tidningen. Nej det skulle bli det sista, men jävligt dyr är den." (Man högutbildad)

"Nej jag tycker inte det är så dyrt om man tänker på att man får den hemburen och så. Nej, utan tidning skulle jag aldrig vilja vara." (Kvinna lågutbildad)

Vad läser man i tidningen ?

Flera undersökningar har visat på tydliga skillnader beroende på individens kön, ålder och utbildning när det gäller att ta del av tidningsinnehåll (se Weibull 1983; Reimer 1984).

Kortfattat kan tidigare forskningsresultat sägas ha visat att män i större utsträckning än kvinnor läser sport. Kvinnor föredrar däremot familjeorienterade nyheter. Äldre individer läser mer lokala nyheter medan yngre läser mer nationella och internationella nyheter. Fler högutbildade än lågutbildade tar del av ledare och ekonomi.

När det gäller vad man läser i tidningen har de största skillnaderna i denna studie visat sig vara beroende av individens utbildningsnivå. Ålders- och könsfaktorn tycks vara mer förknippat med lästid än med hur individen grupperar tidningsinnehållet.

Vad innehållet i HD beträffar kan man allmänt säga att ju högre

utbildning individen har desto sämre tycker man om tidningen ifråga. De högutbildade som ingår i denna studie har dessutom ofta ytterligare en dagstidning i hemmet. HD läses enbart för det lokala innehållet.

"Jag läser HD väldigt lite. Det är framförallt de lokala nyheterna och kultursidan. Inrikes och utrikes nyheter läser jag i DN. HD har så urdåliga journalister." (Man högutbildad)

"I HD läser jag om Helsingborg och annonserna och recensioner av böcker. Andra nyheter läser jag i Svenskan som är mycket, mycket bättre." (Kvinna högutbildad)

"Jag vill väl knappast säga att jag läser HD. Jag bläddrar och ser lite grand vad som har hänt här i staden. Annonserna är ganska viktiga tycker jag. DN läser jag däremot noggrant och klipper ut intressanta artiklar och sparar." (Man högutbildad)

Vid en genomgång av "dagens" HD visade det sig emellertid, oavsett individens utbildningsnivå, att rubrikerna är helt avgörande huruvida man läser en nyhetsartikel eller ej.

"Jag börjar med alla dom där rubrikerna. Är det då spännande läser jag också det med den feta stilen (ingressen). Ibland läser jag hela artikeln." (Kvinna lågutbildad)

"Rubrikerna talar ju om för mig om det är något som intresserar mig. Är det det så läser jag vidare." (Kvinna högutbildad)

De intervjuades utbildningsnivå tycks däremot påverka vilka sidor som man konsekvent struntar i att läsa. Högutbildade hoppar ofta över de sidor i tidningen där nyheter från Helsingborgs grannkommuner presenteras. De lågutbildade hoppar däremot ofta över kultursidorna.

Högutbildade individer grupperar dessutom innehållet i tidningen jämte

de gängse innehållskategorierna, dvs lokalnyheter, inrikes, utrikes etc. De högutbildade tycks även ha en klar uppfattning över vilka innehållstyper man är intresserad av och rubrikerna på de aktuella sidorna avgör sedan huruvida man läser artiklarna eller ej.

De lågutbildade tycks däremot gruppera innehållet ämnesvis, dvs är man intresserad av hälsa eller sjukvård så läser man artiklar om ämnet oavsett om artiklarna återfinnes på lokal- eller inrikessidorna.

"Jag läser mycket om sjukdomar och så ... jag tycker att det är viktigt att följa. Det här om Aids har jag läst (inrikes). Jag följer även med på TV om sådant som handlar om hälsa och sjukdomar." (Kvinna lågutbildad)

Ju lägre utbildning individen har desto mer intresserad tycks man vara av nyheter som får karaktären av en följetong, oavsett om nyheterna är lokala eller nationella.

"Vissa saker tycker man är intressant och då läser man om det på flera ställen och ser det på TV och så t ex styckmordsrättegången. Det har jag nog läst allt om som står i HD och jag har köpt Kvällsposten när det har varit något där och sett på TV osv. Det är ju så att vissa saker liksom griper en och då följer man ju med och läser allt om det. (Man lågutbildad)

De lågutbildade tycks även i större utsträckning läsa sådant som man känner igen och redan har en del kunskaper om. Vid genomgång av "dagens" HD visade det sig att de lågutbildade framförallt hade läst såväl rubriker som hela artiklar rörande ämnen som de kunde associera till sitt eget liv och livssituation.

Lokaltidningen kan därför sägas fylla en större social funktion för de

lågutbildade än för de högutbildade.

" Det där läste jag ... Du förstår min flicka har precis börjat i Lund så jag brukar nu läsa om det står något om Lund." (Kvinna lågutbildad)

"Jag brukar titta lite på sidorna om Åstorp ... min kusin bor där ... det är kul om man känner igen något namn eller så." (Man lågutbildad),

Vem kan man lita på ?

I denna studie har det tydligt framkommit att ju lägre utbildning individen har desto bättre tycker man om Helsingborgs Dagblad. Även vad trovärdigheten hos HD:s nyhetsartiklar beträffar har det visat sig vara en skillnad beroende på individens utbildningsnivå. De lågutbildade litar på sin tidning.

"Ja, det är klart att man kan lita på det som står i tidningen. Jag tycker HD beskriver saker så bra och från olika håll också om du förstår vad jag menar." (Man lågutbildad)

"Ja, det är klart att det är sant det som står i tidningen. Dom beskriver ju det som har hänt. Det är ju deras jobb. Inte försöker dom luras eller så ... " (Kvinna lågutbildad)

" HD har ju ofta väldigt okunniga allmänreportrar. Det är helt klart att man får ta det som står i tidningen med en nypa salt." (Kvinna högutbildad)

"Jag brukar lära mina barn att man ska skaffa sig information på olika håll och sedan själv göra en bedömning av vad som kan vara rimligt. Bara för att det är tryckt är det ju inte detsamma som att det är absolut sant. Mycket av uppenbara felaktigheter i HD beror på, tror jag,

på okunnighet hos journalisterna och inte på någon medveten manipulering." (Man högutbildad)

Dagstidningen var emellertid inte den enda nyhetsförmedlaren som de tillfrågade hade tillgång till. Såväl radio som TV-nyheterna lyssnade och såg många av de intervjuade på mer eller mindre ofta.

Vad TV-nyheterna beträffar sågs de mest regelbundet av de lågutbildade. Dessa såg i princip varje kväll på TV-nyheterna, ibland t o m i båda TV-kanalerna, vilket bör ses i ljuset av att lågutbildade har en totalt högre TV-konsumtion än högutbildade (se t ex Rosengren och Windahl m fl 1988). De lågutbildade tycktes planera sina eventuella kvällsaktiviteter med hänsyn till TV-programmen. De högutbildade å andra sidan tycktes se TV-nyheterna mer om tillfälle gavs och om inga andra kvällsaktiviteter förelåg.

Oavsett utbildningsnivå upplevs dock televisionen som det medium som presenterar nyheter objektivt och med stor sanningshalt.

"Om TV och tidningen säger olika saker så tror jag att TV:n är sann, därför man kan liksom inte luras med TV. Tidningen kan ju skriva en sak och sen ändra sig. Det kan man ju inte med TV på samma sätt liksom." (Man lågutbildad)

"TV:s nyheter riktar ju sig till en större publik. Det gör ju, tror jag, att de måste vara noggrannare med vad de säger och visar. Kontrollen på TV är större än på vad tidningen gör. Den kan liksom sköta sig själv. Helt klart kan man lita mer på TV än på tidningen." (Man högutbildad)

Att de tillfrågade hyser större tilltro till televisionen än till den lokala tidningen vad nyhetsförmedlingen beträffar kan förklaras med att televisionen upplevs som ett medium utan egna personliga intressen. Tidningen anses däremot i relation till televisionen som styrd av dels

ägarintressen och dels av tidningens politiska tillhörighet.

Avslutande kommentar

Syftet med denna undersökning har varit att söka bidra med kvalitativ kunskap om hur olika människor tar del av samt upplever tidningsinnehåll.

Studien har genomförts i Helsingborg och samtliga intervjuade individer har varit prenumeranter på Helsingborgs Dagblad. I analysen har de intervjuade individerna delats in i två breda sociala kategorier: högutbildade och lågutbildade.

Sammanfattningsvis har det i denna studie framkommit att rubrikerna är helt avgörande huruvida individen läser en nyhetsartikel eller ej.

Högutbildade individer tycks gruppera innehållet i tidningen jämte de gängse innehållskategorierna medan de lågutbildade istället tycks gruppera innehållet ämnsevis. Lågutbildade individer tycks även vara mer intresserade av artiklar rörande ämnen som de kan associera till sitt eget liv och livssituation.

Vid en jämförelse mellan TV-nyheter å ena sidan och tidningens nyhetsförmedling å andra sidan hyser de tillfrågade en större tilltro till televisionen som nyhetsförmedlare. Detta förhållande gäller oavsett individens utbildningsnivå. Nyhetsförmedlingen i tidningen upplevs i större utsträckning än det som presenteras i televisionen vara ett uttryck för enskilda individers personliga tyckande.

Referenser

- Anshelm, M (1988) Massmediernas räckvidd 1986/87 - en analys av Mediebarometern. *Arbetsrapport nr 34. Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.*
- Eneroth, B (1984) Kvalitativ metod. *Sociologisk Forskning* 3-4:81-87.
- Eneroth, B (1986) *Hur mäter man "vackert"? Grundbok i kvalitativ metod.* Stockholm: Akademilitteratur.
- Gerth, H och C Wright Mills (1970) *From Max Weber. Essays in Sociology.* London: Routledge and Kegan Paul Ltd.
- Glaser, B och A Strauss (1967) *The Discovery of Grounded Theory. Strategies for Qualitative Research.* Chicago: Aldine Publishing Company.
- Jarlbro, G (1987) Homosexuella män i storstad och på landsbygd. *Socialdepartementet/Aids-delegationen, rapport nr 4.*
- Jarlbro, G (1988) *Familj, massmedier och politik.* Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Reimer, B (1985) Tidningsläsning i södra Halland. *Arbetsrapport nr 2, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.*
- Rosengren, K E och S Windahl m fl (1988) *Media Matter. TV Use in Childhood and Adolescence.* Norwood, N.J: Ablex Publishing Corporation.
- Strauss, A (1987) *Qualitative Analysis for Social Scientists.* Cambridge: University Press.
- Weber, M (1977) *Vetenskap och Politik.* Översättning av Aino och Sten Andersson. Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Weibull, L (1983) *Tidningsläsning i Sverige. Tidningsinnehav, tidningsval, läsvanor.* Stockholm: Liber förlag.